

Thesszalonikába, és eredményes munkát tudott ott végezni.

Ezzel az egyszerű, őszinte hittel, és ezzel a bátorsággal - parréziával - munkálkodtak azok a hitvalló eleink is, akiket éppen 300 esztendővel ezelőtt állítottak a pozsonyi vértörvényezék elé, s akik vállalva a börtönt, gályarabságot, s akik bele nem pusztultak az istentelen kínzásokba, meg szabadulásuk után újra folytatták munkájukat Istenünk magyarországi református eklézsiájában. És hittel mondhatjuk: az ő munkájuk, helytállásuk, szenvedésük sem volt hiábavaló!

Második titok: a szeretet.

Az eredményes munka másik feltétele az egyszerű, őszinte szeretet. De mielőtt erre figyelnénk, érdemes végiggondolnunk azokat a negatívumokat, kísértéseket, vagy ha úgy tetszik, biktatókat, amelyek mind-mind eredménytelenné tehetik munkánkat. Engedjétek meg, hogy éppen csak felsoroljam azokat, amelyeket alapígenkben Isten Lelke élénk tesz. Ezek: megtévesztés - tisztátalan szándék - álnokság - embereknek tetszeni akarás - hízelkedő beszéd - leplezett kepszsiség - emberektől való dicőcsőítés. Nyilván ezek voltak a jellemzői Pál apostol kortársaiaként működő vándortanítóknak. Jaj Isten népének, mikor ilyenekké lesznek a pásztorok.

Ha már az előbb a gályrabok idejéből vettem példát, hadd idézzek Moldova György: Negyven prédikátor o. könyvéből, azokból az időkbel, melyek az üldöztetésre következtek:

"Pápán a templom és az iskola ügye lassanként rendbe jött de a "túl a dunai" superintendensia, melynek Pápa volt székhelye és gondviselője, nem tudott magához térni. Az eklézsiák malmait, a borhamincadot hitünk ellenségei mindenütt elvették tőlünk, a prédikátorok, elesve régi jövedelmeiktől, ekére-kapára kényszerültek vetni a kezüket, és tulajdon nehéz munká-